

Nasjonalt handlingsplan for habilitering

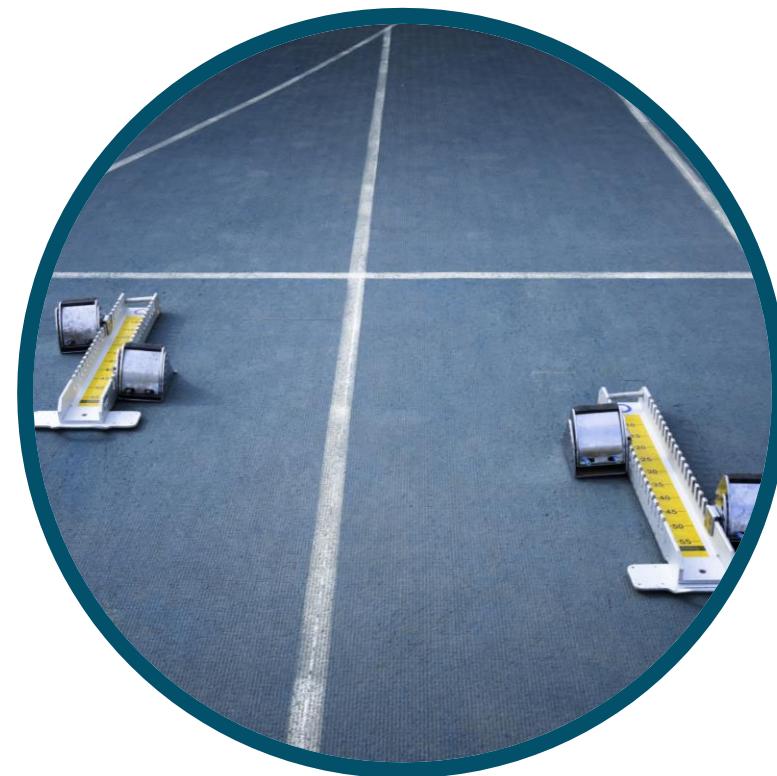
SOR- konferanse om psykisk helse og utviklingshemming, 07. mai 2026

Midia Aminzadeh, seniorrådgiver

Oppdrag om å utarbeide nasjonale handlingsplaner

- en nasjonal handlingsplan for rehabiliteringsområdet
- en nasjonal handlingsplan for **habiliteringsområdet**
- Relevante veiledere, nasjonale anbefalinger og faglige retningslinjer legges til grunn i arbeidet.
- Planen skal gjelde for en avgrenset tidsperiode og inneholde tidsangivelser for når de ulike målbildene kan oppnås.
- Helsedirektoratet skal lede arbeidet, og må involvere kommunenivået, de regionale helseforetakene, sentrale forsknings- kompetanse- og utdanningsmiljø, og register/ analysemiljøene i Folkehelseinstituttet. Bruker- og interesseorganisasjoner må bli involvert på egnet måte.
- Det vil være viktig at handlingsplanene også har en forankring i helsefellesskapenes planarbeid og helsefellesskapene må involveres i arbeidet med planene.
- Riksrevisjonens funn i rapporter om habilitering (2021) og rehabilitering (2023) skal følges opp gjennom handlingsplanene.
- Handlingsplanene skal ses i sammenheng med hverandre.

(Tildelingsbrev til Helsedirektoratet fra Helse- og omsorgsdepartementet 2025)

Bakgrunn

- [Meld. St. 9 \(2023–2024\) Nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024–2027 - Vår felles helsetjeneste](#)
- Evaluering av opptrappingsplanen 2017-2019
- Riksrevisjonen habilitering 2021

Riksrevisjonens undersøkelse av helse- og omsorgstjenester til barn med funksjonsnedsettelse 2021

- Det er store forskjeller og utilstrekkelig kapasitet i sykehusenes habiliteringstilbud til barn
- Det er store variasjoner mellom kommunene i bruken av avlastning
- Statsforvalternes behandling av klagen har stor betydning for hvilke tjenester familiene får
- Familiene må ta et stort ansvar selv for å få hjelp og koordinere tjenestene
- [Rapport tilgjengelig her](#)

R.
Riksrevisjonen

Riksrevisjonens undersøkelse av helse- og omsorgstjenester til barn med funksjonsnedsettelse
Dokument 3:15 (2020–2021)

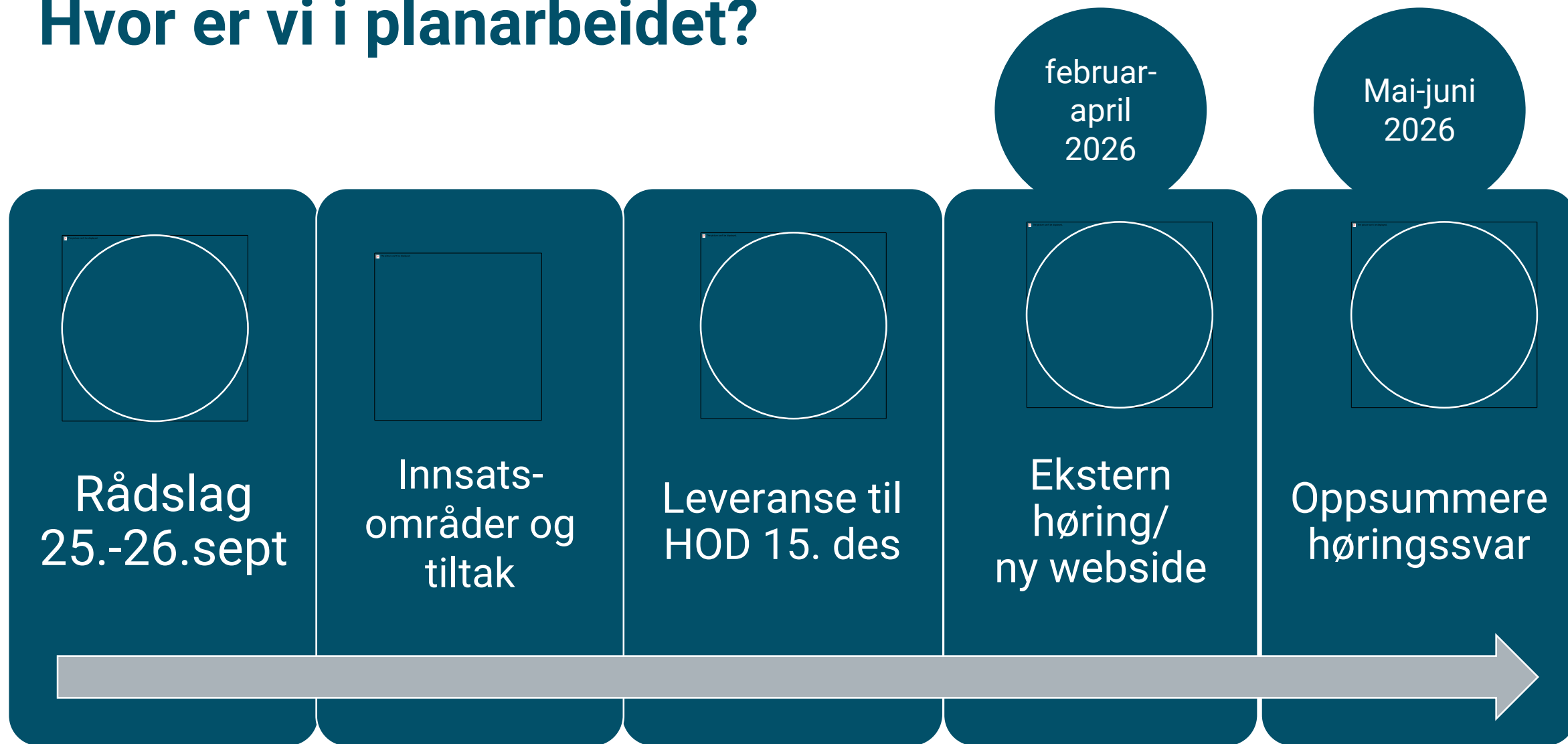
Formål nasjonal handlingsplan

Handlingsplanene skal gi strategisk retning for en **bærekraftig styrking og videreutvikling** av habiliterings- og rehabiliteringstjenestene i Norge, med mål om:

- at pasienter og brukere får de tjenestene de trenger for å oppøve, gjenvinne og/eller opprettholde best mulig funksjons- og mestringsevne, helse, selvstendighet og deltagelse i utdanning og arbeidsliv, sosialt og i samfunnet.
- at pasient, bruker og pårørende medvirker og involveres på individ-, tjeneste- og systemnivå
- likeverdige habiliterings- og rehabiliteringstjenester med nødvendig kompetanse og god kvalitet i hele landet
- å understøtte tidlig innsats og forebygging både i og utenfor helse- og omsorgstjenesten
- helhetlige, koordinerte og sammenhengende tjenester med utgangspunkt i den enkeltes behov og ressurser

Hvor er vi i planarbeidet?

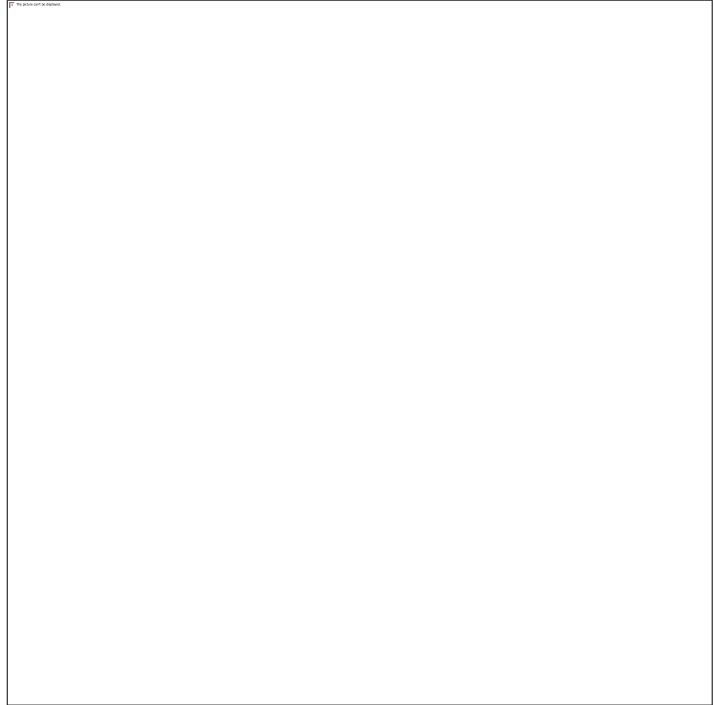
Oppdrag om gjennomgang av tilbud og fremskrivning av behov – TB2026-19

- *Helse- og omsorgsdepartementet ber Helsedirektoratet om en gjennomgang og vurdering av det samlede rehabiliterings- og habiliteringstilbudet i spesialisthelsetjenesten og i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Videre skal Helsedirektoratet gjøre en **fremskrivning av behov** for slike tjenester frem mot **2040**.*
- *Kommuner, regionale helseforetak, helseforetak og private rehabiliteringsinstitusjoner med avtale skal involveres i arbeidet. Det samme skal andre aktuelle fagmiljøer og bruker- og interesseorganisasjoner.
(jfr Stortingsvedtak juni 2025)*

Høring febr – april 2026

- Vi har mottatt ca 88 antall høringsinnspill til nasjonal plan for habilitering
 - Vidt spekter av aktører/interessenter har gitt innspill
 - Lederforankring
 - Grundige innspill

- Oppsummering i prosess

Innsatsområder i handlingsplan for habilitering

1. Helhetlige og sammenhengende forløp med avklarte ansvarsforhold

Det skal legges til rette for likeverdig tilgang til psykisk helsehjelp av god kvalitet for personer med habiliteringsbehov.

2. Kompetanse og kapasitet i samsvar med behov

Helse- og omsorgstjenestene har tilstrekkelig kapasitet, stabile og tverrfaglige fagmiljøer samt bred og styrket fagkompetanse som sikrer likeverdige og koordinerte tjenester av høy kvalitet tilpasset personer med utviklingshemming.

3. Helsekompetanse, mestring og medvirkning

Bruker- og pårøndererfaringer sterkere inn i kvalitets- og forbedringsarbeid.

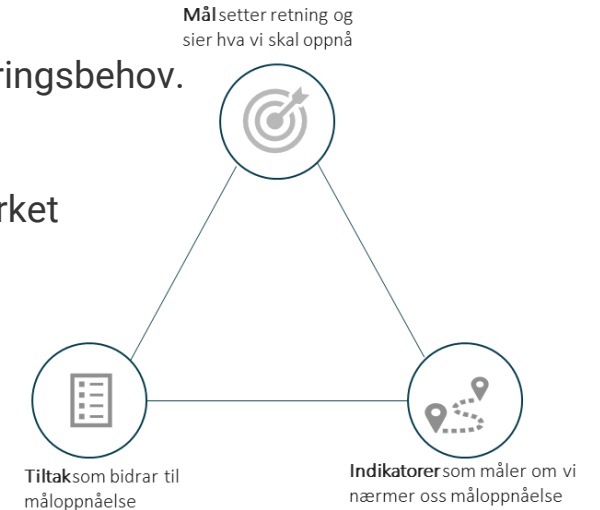
4. Bruk av teknologi i tjenesteutvikling

Helseteknologi tilpasses, utnyttes og brukes målrettet innen habilitering.

Bruk av digitale løsninger som støtter helhetlige og koordinerte forløp, inkludert bedre digital samhandling .

5. Styringsdata og analyse

Bedre styringsdata er avgjørende for målrettet forbedringsarbeid for habilitering.

Hvordan kan vi gjennom nasjonale handlingsplaner sette retning og bidra med kraft til styrking av habiliteringstjenestene

- Helsedirektoratets rolle er å understøtte og lede det nasjonale utviklingsarbeidet knyttet til planene, og bidra til at nasjonale virkemidler, kunnskap og støtte innrettes slik at de treffer behovene og understøtter lokalt og regionalt utviklingsarbeid.
- Sørge-for-ansvaret for tjenestene ligger fast hos kommunene og de regionale helseforetakene, og gjeldende styringslinjer består.
- Vårt handlingsrom er avgrenset til nasjonale virkemidler.

Pågående arbeid innenfor habilitering

Helhetlige og sammenhengende forløp

- Nasjonal faglig retningslinje for utredning og oppfølging av barn og voksne med autismspekterforstyrrelser (2025-2027)
- Metodevurdering av EIBI (Early Intensiv Behavioral Intervention) (2026)

Pågående arbeid....

Kompetanse og kapasitet

- Opprettelse av kompetanseområde og opplæringsprogram for leger i habilitering (2026-2027)
- Helsedirektoratet sikrer at tiltak for psykisk helsehjelp for personer med habiliteringsbehov inngår i gjennomføringen av Opptappingsplanen for psykisk helse (2023-2033).

Pågående arbeid ...

Helsekompetanse, mestring og medvirkning

- Nasjonal brukerundersøkelse i habiliteringstjenestene (2026-2028)
- Regionalt kunnskapssenter for habilitering har gjennomført en pilotundersøkelse av brukernes fornøydhets med habiliteringstjenestene i Midt-Norge.
- Undersøkelsen kartlegger brukertilfredshet blant barn, unge og voksne, deres nærpersoner samt samarbeidspartnere av HAVO og HABU.

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

Kathrin Nystad
Rannei Sæther

HAVO og HABU – Hva tenker du?

Resultater fra pilotundersøkelsen om brukernes erfaringer med habiliteringstjenestene i helseregionen Midt-Norge

Trondheim 09.09.2024

Rapport

NTNU
Norges
teknisk-naturvitenskapelige
universitet
Fakultet for medisin og
helsevitenskap
Institutt for psykisk helse
og helse
Kunnskapssenter for habilitering

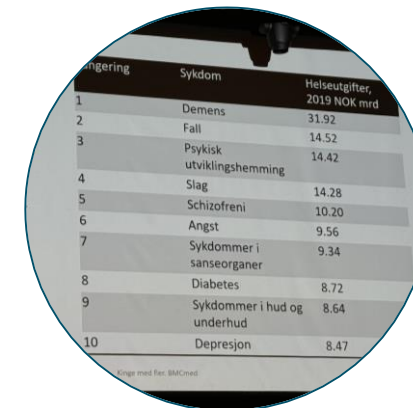

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

Styringsdata og analyse

- **2023-** Rapport: [Habilitering i spesialisthelsetjenesten 2017-2021](#)
- **2023-** Dashbord: [Habilitering-dag- og poliklinisk aktiviteter 2015-2024](#)
- **2024-** Rapport: «[Bruk av tjenester i spesialisthelsetjenesten og i kommunene blant barn og unge med habiliteringsbehov](#)»
- **2025-** Dashbord: [Habilitering- bruk av kommunale helse- og omsorgstjenester](#)
- **2025-** Rapport: [Voksne med utviklingshemming og bruk av helse- og omsorgstjenester](#)
- Nasjonal kodeveileder for habilitering med mål om bedre kvalitet på aktivitetsdata (2026)

- I 2021 mottok i overkant 24 000 pasienter habiliteringstjenester i spesialisthelsetjenesten
 - 40 % økning blant barn og unge med autisme og 23 % økning blant voksne med autisme
 - 32 % økning blant barn og unge med utviklingshemming og 21 % økning blant voksne med utviklingshemming
- I løpet av perioden 2018-2022 mottok 31 746 barn habilitering i spesialisthelsetjenesten (3 % av befolkningen)
 - 6 100 barn og unge hadde utviklingshemming (0,6 % av befolkningen)
 - 70 % hadde kommunale helse- og omsorgstjenester
 - 12 200 barn og unge hadde autisme (1,1 % av befolkningen)
 - 42 % hadde kommunale helse- og omsorgstjenester
 - 2 300 barn og unge hadde cerebral parese (0,2 % av befolkningen)
 - 50 % hadde kommunale helse- og omsorgstjenester
- Av de 19 600 barna som mottok kommunale helse- og omsorgstjenester var 6 av 10 habiliteringspasienter
 - Tjenesteomfanget øker med alder.
 - Avlastning 0-5 år: 18,5 timer/uke -> 16-17år: 25,5 timer/uke
 - Praktisk bistand 0-5 år: 0 timer/uke -> 16-17 år: 27,7 timer/uke
 - BPA: 0-5 år: 46,6 timer -> 16-17 år: 44,5 timer/uke
- Av alle barn som mottok BPA var 9 av 10 habiliteringspasienter

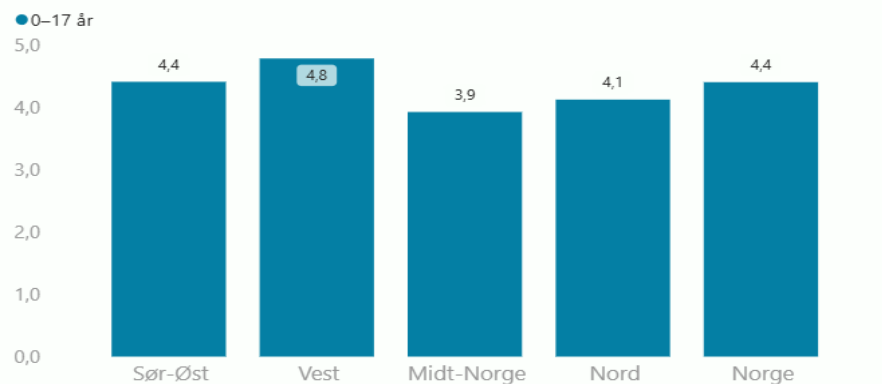

Angivelse	Sykdom	Helseutgifter, 2019 NOK mrd
1	Demens	31.92
2	Fall	14.52
3	Psykisk utviklingshemming	14.42
4	Slag	14.28
5	Schizofreni	10.20
6	Angst	9.56
7	Sykdommer i sansorganer	9.34
8	Diabetes	8.72
9	Sykdommer i hud og underhud	8.64
10	Depresjon	8.47

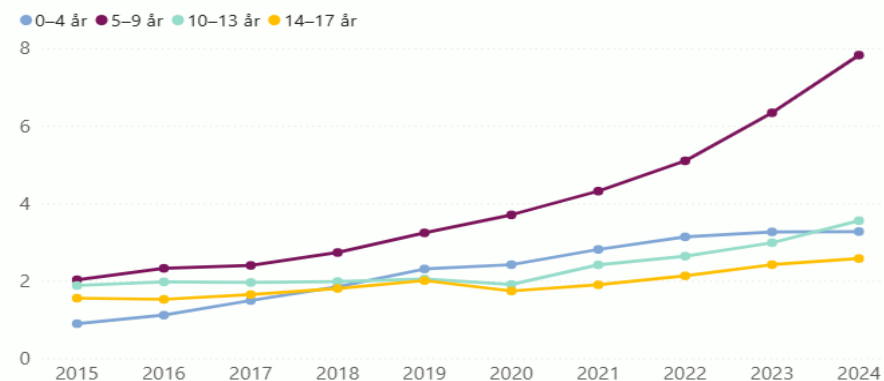
Dashbord habilitering - stor datainnsamling

- År
- 2024
 - 2023
 - 2022
 - 2021
 - 2020
- Bostedsregion
- Sør-Øst
 - Vest
 - Midt-Norge
 - Nord
 - Norge
- Pasientgruppe
- Alle
 - Utviklingshemming
 - Cerebral parese
 - Barneautisme
 - Autismespekterforstyrrelse
- Kjønn
- Alle ▼
- Alder
- 0–17 år
 - 18 år og eldre

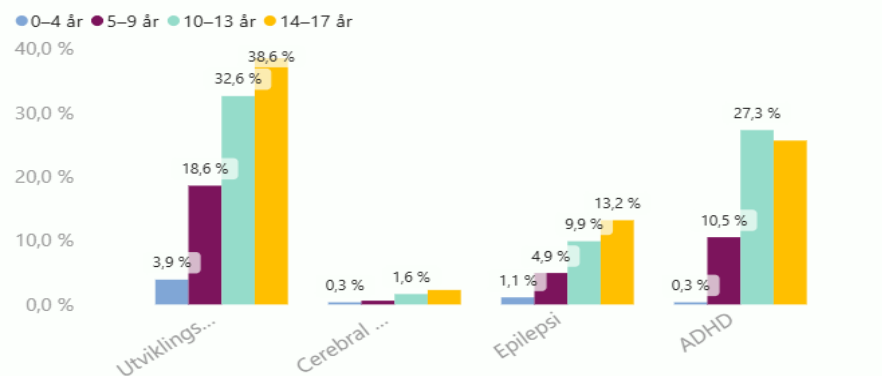
Antall pasienter som mottok spesialisthelsetjenester for barneautisme i 2024 (per 1 000 innbyggere)

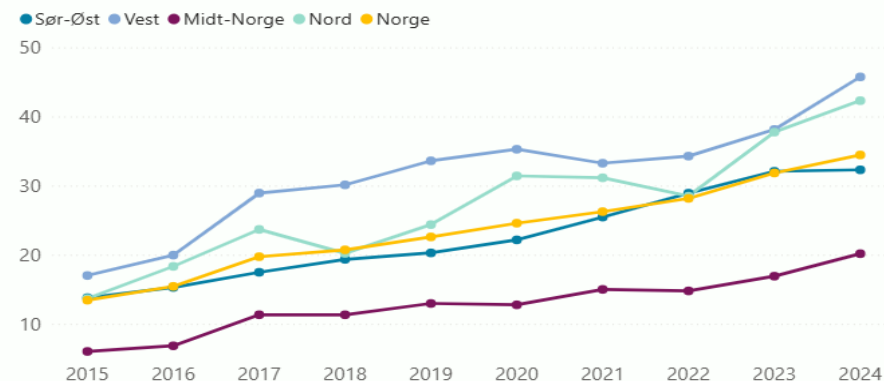
Utvikling i antall pasienter som mottok spesialisthelsetjenester for barneautisme (per 1 000 innbyggere)

Andre registrerte diagnoser i spesialisthelsetjenesten hos pasienter med barneautisme i 2024

Utvikling i antall dag- og polikliniske kontakter med barneautisme som hoved- eller bidiagnose (per 1 000 innbyggere)

Diagnoser

- Alle
- Utviklingshemming
- Cerebral parese
- Autismespekterforstyr...

År

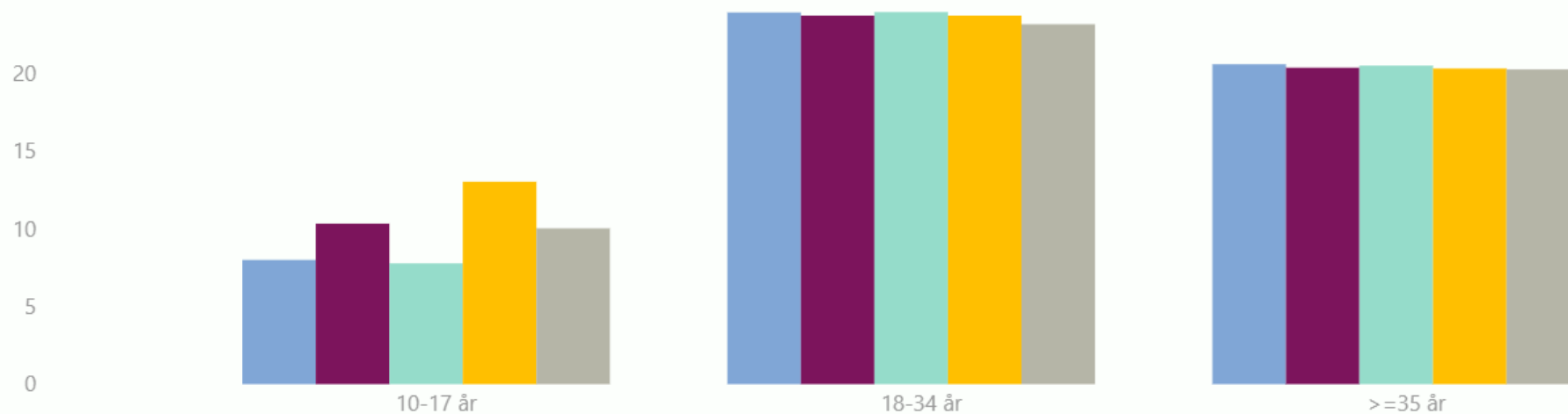
- 2024
- 2023
- 2022
- 2021
- 2020
- 2019

Tjenester

- Avlastning
- Brukerstyrt personlig assis...
- Dagaktivitetstilbud
- Helsetjenester i hjemmet
- Omsorgstønad
- Praktisk bistand
- Støttekontakt

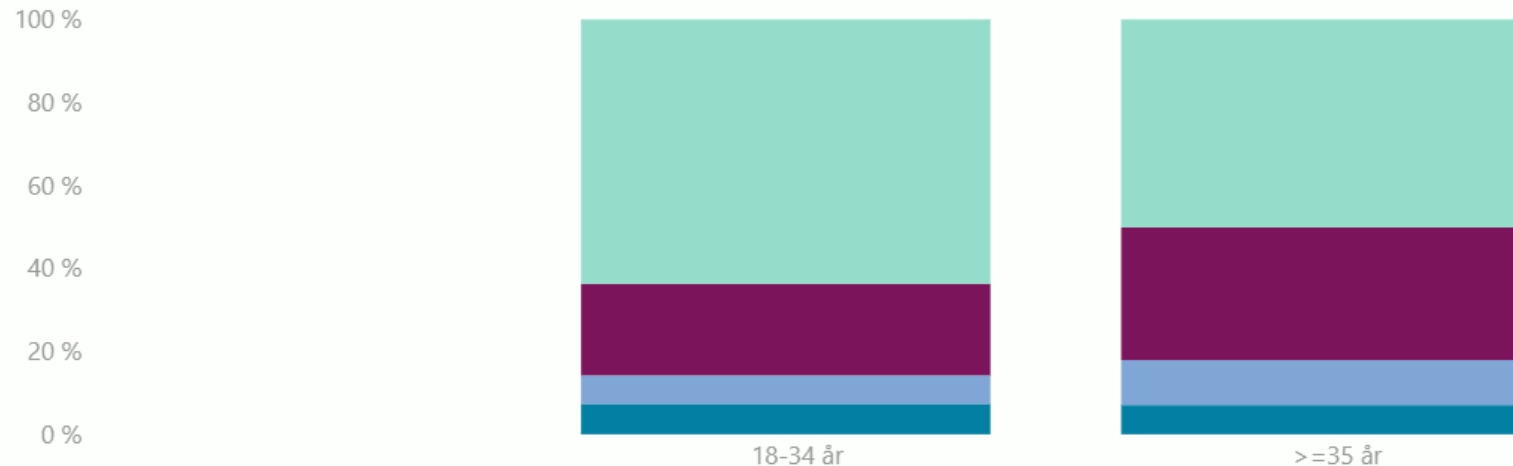
Gjennomsnittlig timer dagaktivitetstilbud per uke for pasienter med utviklingshemming

● 2020 ● 2021 ● 2022 ● 2023 ● 2024

Antall timer dagaktivitetstilbud per uke for pasienter med utviklingshemming i 2024

● 0-5 ● 6-10 ● 11-20 ● >20

Nye temasider for habilitering, rehabilitering og koordinering

- Nye temasider på www.helsedirektoratet.no
 - [Habilitering og rehabilitering](#)
 - [Koordinator, barnekoordinator og individuell plan](#)
 - Oppdatert e-læring om koordinator, barnekoordinator og individuell plan
 - Oppdaterte brosjyrer «Ditt liv – din plan»
- Høringen <https://www.helsedirektoratet.no/horinger/nasjonale-handlingsplaner-for-habilitering-og-rehabilitering>

**Takk for
oppmerksomheten!**